

VÄRLDS

HORISONT.

SVENSKA FN-FÖRBUNDET | EN BÄTTRE VÄRLD | NUMMER 4 2022

EN
BÄTTRE
VÄRLD

FN-förbundet
UNA SWEDEN

*Ryskt desinfor-
mationskrig mot
Europa*
SIDAN 8

*Bianca Kronlöf
får MR-priset
2022*

SIDAN 19

TEMA DEMOKRATI UNDER PRESS

Årets klimatförhandlingar hölls i Sharm el-Sheikh, Egypten. Bilden är från ett event där ungdomar överlämnar ett globalt ungdomsuttalande till COP-mötet.

SVAG ÖVERENSKOMMELSE OM KLIMATET VID COP27

Det årliga statspartsmötet under FN:s klimatkonvention (Conference of the Parties, COP) hölls den 6 till 19 november i Sharm el-Sheikh, Egypten. In i det sista fanns farhågor om att förhandlingarna skulle bryta samman vilket bidrog till att det slutdokument som till slut kunde antas natten mot den 20 november välkomnades av många bedömare, trots svaga skrivningar.

En huvudfråga vid mötet gällde hur de fattigaste länderna, som har minst skuld till klimatkrisen, ska ersättas för förluster och skador i samband med till exempel extremväder. Att statsparterna under COP27 enades om att inrätta en fond i detta syfte är ett stort framsteg samtidigt som detaljerade skrivningar om fondens utformning saknas i slutdokumentet. Experter kritiserar också bland annat formuleringarna om 1,5-gradersmålet är svaga och diffusa, att ett beslut om att fasa ut fossila bränslen och subventioner inte kunde tas och att få länder kom till Egypten med skärpta klimatplaner trots löften om detta vid förra årets möte i Glasgow, Skottland.

UNFPA LARMAR OM FLICKOR OCH KVINNOR PÅ AFRIKAS HORN

Den värsta torkan på 40 år på Afrikas horn har gjort att fler än 36 miljoner människor behöver humanitärt stöd. Hårdast drabbade är flickor och kvinnor, säger FN:s befolkningsfond UNFPA. Torkan har förvärrat tillgången till grundläggande hälsotjänster, särskilt familjeplanering och mödravård. Konsekvenserna kan bli katastrofala då nära 900 000 gravida kvinnor kommer att föda under de kommande tre månaderna. Samtidigt är undernäringen bland gravida och ammande kvinnor

akut och våld och övergrepp mot kvinnor och flickor ökar.

UNFPA begär i en appell närmare 114 miljoner dollar för att kunna bygga ut livräddande service kring reproduktiv hälsa, bland annat i form av mobila och fasta kliniker i flyktingläger och för att öka antalet vårdplatser, barnmorskor och jourlinjer.

– Vi måste agera nu för att rädda tusentals liv och ge kvinnor och flickor det nödvändiga stöd de behöver för att kunna bygga en bättre framtid, säger Natalia Kanem, chef för UNFPA.

MILSTOPPLE OM ÅTTA MILJARDER MÄNNISKOR PASSERAD

I mitten av november nådde världens population milstoppen åtta miljarder. FN:s generalsekreterare António Guterres beskriver detta som "ett bevis på vetenskapliga genombrott och förbättringar inom kost, folkhälsa och sanitet". Men han varnar även för att den växande världsbefolkningen står inför ökande global ekonomisk ojämlikhet:

– Om vi inte överbryggar den växande avgrunden mellan de länder som har och som inte har, står vi inför en värld fylld av spänningar och misstro, kriser och konflikter, säger Guterres.

2030 beräknas världsbefolkningen ha ökat till åtta och en halv miljard människor. På 2080-talet förväntas befolkningsökningen nå en topp på cirka 10,4 miljarder och därefter stanna av och ligga kvar på den nivån århundradet ut.

RESOLUTION OM KRIGSKADESTÅND TILL UKRAINA

FN:s generalförsamling antog den 14 november en resolution som uppmanar Ryssland att betala krigsskadestånd till Ukraina. Resolutionen syftar till att upprätta en internationell process för ersättning till Ukraina för de skador och

förluster som landet utsatts för under Rysslands invasion. Ersättningen gäller både de skador och förluster som drabbat infrastruktur och byggnader och det mänskliga lidande som landet har utstått under kriget.

Av 193 länder i generalförsamlingen röstade 94 för resolutionen, 14 röstade emot medan 73 länder avstod.

SÄKERHETSSRÅDET UPPMANAS AGERA I SAHEL

Säkerheten i Sahelregionen, gränzonen mellan Sahara och Subsahara, fortsätter att försämrans. Urskillningslöst våld från terrorister drabbar tusentals oskyldiga civila och har tvingat miljontals människor att lämna sina hem. Våldet förvärrar en redan katastrofal humanitär situation, enligt Martha Pobe, senior FN-tjänsteman, som talade inför FN:s säkerhetsråd i mitten av november.

En gemensam antiterroriststyrka skapades 2017 av de dåvarande statscheferna från Burkina Faso, Tchad, Mali, Mauretanien och Niger i syfte att motverka terrorism och bemöta krisen.

– Det är avgörande att FN fortsätter stödja styrkan genom att integrera mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt i verksamheten. Annars riskerar regionen att fastna i en cykel av terrorism från våldsbejakande extremistgrupper där grogrunden för extremism växer och civilbefolkningens lidande blir allt större, enligt Martha Pobe.

FN-EXPERTER BESÖKTE SVERIGE

Sverige fick i början av november besök av FN:s nyinrättade expertmekanism för att främja rasrättvisa och jämlikhet inom brottsbekämpning. Under fem dagar samlade gruppen information om svensk lagstiftning, träffade representanter för myndigheter och civilsamhället och genomförde intervjuer i syfte att bedöma Sveriges arbete mot rasism och diskriminering.

Efter besöket efterlyste experterna nedbruten statistik om ras eller etniskt ursprung, arbete för att öka förtroendet mellan Polisen och minoritetsgrupper samt en översikt av hur av svenska häkten används. Gruppens slutsatser har delats med regeringen och kommer att läggas fram i en rapport till FN:s råd för mänskliga rättigheter.

DEMOKRATI – EN BRISTVARA

VÄLKOMMEN TILL VIKTIG LÄSNING

Vi gör skillnad. Vi skapar en bättre värld genom att varje dag arbeta för fred, hållbar utveckling och mänskliga rättigheter. Som medlem och bidragsgivare skapar du hopp och räddar liv. Nu och i framtiden.

Världshorisont
Svenska FN-förbundet
Box 15115, 104 65 Stockholm
Tel: 08 – 462 25 40
E-post: varldshorisont@fn.se
Webb: www.fn.se/varldshorisont
Twitter: @varldshorisont

Ansvarig utgivare och redaktör:
AnnaLena Karlsson Andrews
Praktikant: Calle Ljunggren
Layout: Pär Lundqvist, Adapt Media
Tryck: Ljungbergs Tryckeri, Klippan
Annonser: varldshorisont@fn.se
Artikelförfattarna svarar själva för innehållet i respektive artikel. För frilansmaterial ingår publicering både i tidningen och på FN-förbundets webbplats.

Världshorisont utges av Svenska FN-förbundet. ISSN 0042-2134
Prenumerationspris: 250 kr (helår, 4 nr)
PlusGiro: 50990-1

Världshorisont trycks på miljömärkt papper

#4

Omslagsbild:

Ett barn funderar över världen och framtiden.
Foto: Mostphotos/Anneli Lindeborg

Många kurvor pekar åt fel håll just nu. Det gäller inte minst den globala demokratiutvecklingen där allt fler länder går i auktoritär riktning. Det svenska institutet V-Dems mätningar visar att endast 13 procent av världens befolkning idag lever i fullt demokratiska länder. Ofta börjar nedmonteringen av demokratin med att oberoende media beläggs med restriktioner och kontroll samtidigt som den akademiska friheten inskränks och utrymmet för det civila samhället begränsas. Under de senaste tio åren har utrymmet för det civila samhället försvagats i 50 länder, visar mätningar.

I Sverige har vi förmånen att tillhöra den lilla minoritet av världsbefolkningen som åtnjuter full demokrati. Men inte heller vårt system är immunt mot desinformation eller mot följderna av trakasserier och hat som riktas mot samhällsengagerade personer. Just när dessa rader författas har vår riksdag faktiskt röstat igenom en uppsättning lagändringar om utlandsspioneri som kritiker – däribland flera tunga företrädare för svenska medier – menar hotar yttrande- och tryckfriheten. Oavsett vad man själv tycker i just denna fråga finns det orsak till särskild vaksamhet då nedmonteringen av demokratin i ett land i de allra flesta fall sker över tid och i många små steg.

Som tur är finns också positiva tecken att peka på. Ett sådant är den nya svenska regeringens budskap om att Sverige även fortsatt ska vara en förkämpe för mänskliga rättigheter och den regelbaserade världsordningen. Det kommer bland annat att märkas på biståndspolitiken där demokrati ska vara en prioriterad fråga och omfattande stöd ska gå till demokratiörelser, fria val och stöd till

försvare av mänskliga rättigheter. Det är ett budskap som är varmt välkommet av oss som arbetar med globala frågor. Auktoritära stater är farliga stater, något som exemplet Ryssland tydligt visar. Välkommen till vårt temanummer om demokrati – en högaktuell fråga på alla nivåer i vårt globala samhälle.

Redaktör AnnaLena Karlsson Andrews
annalena.karlsson.andrews@fn.se

I DET HÄR NUMRET

- 4 Demokrati under press: även i Sverige finns flera varningstecken
- 6 Demokratin i världen – allt fler länder går i auktoritär riktning
- 7 Hallå där Cecilia Ruthström Ruin, ambassadör för MR och demokrati
- 8 Rysk desinformation används som vapen mot europeiska demokratier
- 9 Unga driver förändring i Svenska FN-förbundets systerorganisationer
- 10 Unesco högrelevant i arbetet för demokrati, press- och yttrandefrihet
- 11 Faktablad om mål 8 – anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
- 14 BNP har spelat ut sin roll och nya mått behövs, menar kritiker

Försvagningen av en demokrati sker ofta i många små steg över längre tid. Hoten mot demokratin i Sverige är just av detta slag, visar studier.

Varningslampor blinkar

för demokratin i Sverige

De mätningar av demokratin som instituten V-Dem, Freedom House och tidningen The Economist genomför visar att Sverige är ett av de mest demokratiska länderna i världen. Det betyder inte att allt är frid och fröjd, konstaterar journalisten Mats Wingborg.

Institutet V-Dem (Varieties of Democracy) vid Göteborgs universitet gör en sammanvägning av olika demokratikriterier och delar in stater i fyra olika kategorier. Sverige hamnar i den högsta nivån, så kallade liberala demokratier, där rättvisa val genomförs och där det råder medie-, yttrande- och organisationsfrihet. För närvarande lever endast 13 procent av jordens befolkning i en liberal demokrati. Samtidigt framgår att demokratin även i Sverige försvagats något under den senaste tioårsperioden.

En vanlig tanke är att därutöver finns ytterligare faktorer som bidrar till att demokratin fungerar bra. Hit

brukar hög grad av ekonomisk jämlikhet räknas. I ett ojämlikt samhälle kan människor ha formellt lika möjligheter, men de faktiska möjligheterna påverkas av levnadsstandard. Ytterligare en sådan faktor är utbildningsnivån då stora skillnader i utbildning skapar skillnader i möjligheter.

FÖRSVAGNING I SMÅ STEG

När vi närmare granskar tillståndet för den svenska demokratin bör vi både betrakta hot mot demokratin i en mer avgränsad betydelse, det vill säga där valproceduren manipuleras, opposition tystas, media censureras och civila samhället stympas, och förändringar i

samhället som i bredare betydelse riskerar att skada förutsättningarna för en levande demokrati.

Ett felslut är att avfärda hoten mot den svenska demokratin med hänvisning till att demokratin är etablerad och att vi fortfarande befinner oss i en topposition i världen när demokrati mäts.

En av V-Dems centrala slutsatser som borde få oss att tänka till är att autokratiseringen i världen, det vill säga försvagningen av demokratin, ofta sker i många små steg. Hoten mot demokratin i Sverige är just av detta slag. Det handlar inte om att rösträtten skulle inskränkas eller att politiska val skulle ställas in, utan om flera andra mindre förskjut-

ningar som var och en för sig inte kan tyckas allvarliga men som sammantaget kan få stora konsekvenser.

Ett av flera oroande tecken är försvagningen av den demokratiska spelplanen. I Sverige har vi politiska partier som konkurrerar med varandra och som har olika åsikter, men partierna agerar på en gemensam spelplan som är en grund för demokratin. Till denna spelplan hör att partiernas företrädare får möjlighet att genomföra de politiska uppdrag som de blir valda till. Något som undergräver den möjligheten är när politiska företrädare utsätts för trakasserier och hot. En studie från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) visar att risken för att förtroendevalda politiker utsätts för hot och hat har ökat. Särskilt utsatta är unga politiker, kvinnor och de med ledande positioner.

SKRÄMS TILL TYSTNAD

En annan förutsättning för demokrati är fri och öppen debatt. När olika åsikter framträder och det finns kritisk granskning får människor grund för att formulera åsikter och ta ställning. Därför undergrävs demokratin när företrädare för det civila samhället, journalister och forskare skräms till tystnad. När det gäller detta är flera fakta oroande. En undersökning genomförd av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) visar bland annat att drygt en femtedel av de som företräder civilsamhällets organisationer uppger att de någon gång har utsatts för våld, skadegörelse, stöld, hot eller trakasserier.

Även en studie från Civil Rights Defenders (CRD) visar att opinionsbildare som engagerar sig i frågor som rör jämställdhet, diskriminering, våldsbejakande extremism, migration och rasism allt oftare blir exponerade för hot och hat. Likaså pekar en översikt av utvecklingen i flera länder som har gjorts av Civil Liberties Union For Europe

(Liberties) på att klimatet för media och möjligheten att uttrycka sig fritt har försämrats i Sverige.

En annan avgörande faktor för demokratin är en rågång mellan politiken och de myndigheter och förvaltningar som ska verkställa politiska beslut. I bland annat Ungern och Polen har styrande högerextrema partier underminerat denna rågång genom att ta politisk kontroll över domstolar, media och myndigheter. Det är också ett av skälen till att V-Dem pekat på en hastig autokrativering av dessa länder.

LIKARTAD POLITIK

I Sverige är det högerextrema partiet Sverigedemokraterna numera en del av regeringsunderlaget. Företrädare för SD har i åtskilliga sammanhang försvarat Victor Orbáns styre i Ungern. Tendenser har också funnits till att SD drivit en likartad politik men i mer blygsam skala på kommunal nivå under mandatperioden 2018–2022. I Hörby där SD styrt tillsammans med Moderaterna har hälften av de kommunala cheferna sagt upp sig från sina uppdrag med motiveringen att de inte kunnat utföra sina uppdrag efter att politikerna detaljstyr förvaltningarna och underkänt tjänstemännens underlag. Huruvida likartade tendenser kommer att fortsätta under mandatperioden 2022–2026 återstår att se.

I ett ännu bredare perspektiv, när det gäller förutsättningarna för en levande demokrati, finns ännu fler oroande tecken. Sedan 1980 har de ekonomiska klyftorna ökat i Sverige. Eftersom pengar är makt betyder det att inflytandet i samhället har blivit mer snedfördelat. Inom skolan har likvärdigheten försämrats. Klyftan i kunskap har ökat mellan elever som har föräldrar med lång utbildning och de som har föräldrar med kort utbildning. Likaså har klyftorna i resultat ökat mellan olika skolor. Minskad möjlighet att påverka kan skapa engagemang för mer lika för-

utsättningar, men det kan också skapa missmod, passivitet och få människor att dra sig undan politiken.

Ett oroande tecken i sammanhanget är att valdeltagandet minskade i riksdagsvalet 2022 till 84,2 procent jämfört med 87,2 procent 2018, det vill säga en minskning på tre procentenheter. Även om denna minskning har varit generell har den inte varit lika stor överallt. Mönstret är att valdeltagandet har sjunkit mest där det var lågt från början och där det finns en överrepresentation av invånare med låga inkomster och kort utbildning.

MINSKAT VALDELTAGANDE

De två valdistrikten med störst tapp i valdeltagande i hela landet ligger båda i Botkyrka kommun (Banslätt/Rörmossen och Albyberget V). I båda dessa distrikt minskade valdeltagandet med över 20 procentenheter. På denna punkt finns ett samband med den allt mindre likvärdiga skolan då vidgade klyftor i kunskap också skapar vidgade klyftor i valdeltagande.

Sverige intar fortfarande en ledande position i världen när det gäller demokratin. Men vi har inte skäl att slå oss för bröstet. Den som tar temperaturen på demokratin tillstånd upptäcker att många varningslampor blinkar. Mycket talar för att även Sverige befinner sig på det sluttande planet som V-Dem beskriver i sina studier, även om förskjutningarna är blygsamma och sker från ett gott startläge. Ännu finns emellertid möjlighet att räta upp utvecklingen. Men då gäller det att ta hoten mot demokratin på största allvar.

■ Mats Wingborg

Skribenten är frilansjournalist och medförfattare till rapporten "Vem värnar demokratin? Global demokratiutveckling och svenskt demokratibistånd" (ForumCiv, 2022)

Indelning av stater enligt V-Dem:

- *Slutna autokratier:* inga politiska val (militärdiktaturer, enväldiga monarkier och partidiktaturer),
- *Elektoral autokratier:* politiska val förekommer men är inte "på riktigt" (de kan vara manipulerade eller oppositionspartier kan vara förbjudna att verka fritt),
- *Elektoral demokratier:* rättvisa politiska val förekommer men det finns inskränkningar av yttrande-, medie- och organisationsfriheten,
- *Liberala demokratier:* rättvisa val genomförs och det råder yttrande-, medie- och organisationsfrihet.

Foto: UN Photo/Harandane Dicio

Många länder i Afrika, Sydostasien, Östeuropa och Centralasien har under senare år utvecklats i odemokratisk riktning. På bilden röstar en kvinna i presidentvalet i Mali 2018.

Demokratin på tillbakagång i världen

På global nivå är de senaste 32 årens demokratiska framsteg uttraderade. Den bilden framgår av det svenska institutet V-Dems forskning. En likartad bild ger två andra institutioner som genomför globala demokratimätningar, Freedom House och tidningen The Economist.

En av V-Dems slutsatser är att försvagningen av demokratin i världen främst har skett genom att fler länder hamnat i kategorin elektoral autokrati, det vill säga länder där politiska val genomförs men där valen är manipulerade eller den politiska oppositionen inte kan agera fritt. Enligt V-Dems demokratimätningar blev det hindunationalistiska Indien en elektoral autokrati redan 2020. Därefter har ytterligare flera länder flyttats ner till den kategorin, däribland El Salvador, Nigeria och Tunisien.

För närvarande lever 44 procent av världens befolkning i en stat som kategoriseras som elektoral autokrati. Det motsvarar 3,4 miljarder invånare. Dessutom ökade antalet slutna diktaturer från 25 till 30 mellan 2020 och 2021. En orsak är militärkupper i länder som Tchad, Guinea, Mali och Myanmar samt talibanernas återkomst till makten i Afghanistan.

VANLIGA FÖRÄNDRINGAR

De vanligaste förändringarna som lett till att stater förflyttats i odemokratisk och autokratisk riktning är repression mot det civila samhället och ökad statlig kontroll av media. En annan återkom-

mande faktor är att det blivit vanligare med trakasserier av journalister.

Under det senaste decenniet har det varit särskilt vanligt att länder i Afrika, Sydostasien, Östeuropa och Centralasien utvecklats i odemokratisk riktning. Vid sidan av den övergripande trenden finns en mindre grupp länder som tvärtom blivit mer demokratiska, däribland Madagaskar, Sydkorea och Ecuador.

Ett mönster är att en försvagning av demokratin – eller autokratisering för att använda V-Dems uttryck – ofta följer en bestämd tågordning. Det första steget

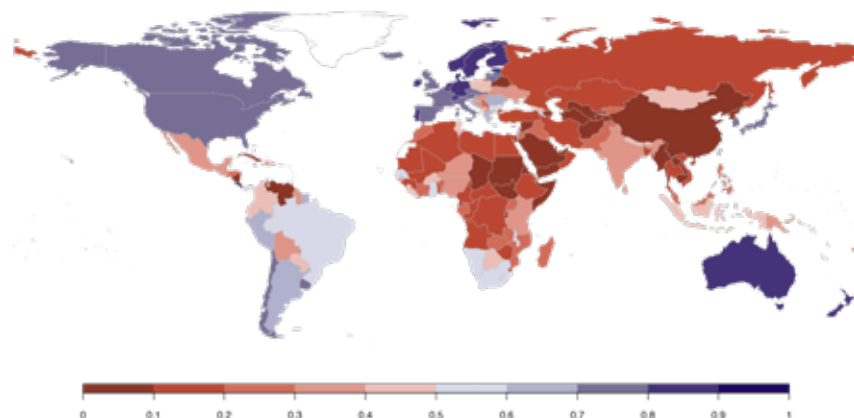
är krympande utrymme för media, akademiker och det civila samhället. Därefter börjar oppositionella politiker att förföljas. I nästa skede sker inskränkningar i valsystemet. Ett försvagat utrymme för det civila samhället och uppluckrad yttrandefrihet är med andra ord både ett tecken på fortsatt utveckling i odemokratisk riktning och en varningssignal om att demokratin befinner sig på ett sluttande plan.

Urgropningen av demokratin på global nivå innebär ett trendbrott. Under flera decennier utvecklades världen i demokratisk riktning. Under 1970-talet demokratiserades bland annat Spanien och Portugal. Under 1980-talet skedde en liknande utveckling i Latinamerika. Berlinmurens fall 1989 öppnade för demokratisering i Östeuropa och året därpå frisläppte Nelson Mandela i Sydafrika. Vidare störtades diktatorn Suharto i Indonesien 1998 och den arabiska våren drygt ett decennium senare innebar inledningsvis ett steg mot ökad demokrati. Nu är denna positiva trend mot ökad demokratisering bruten.

BISTÅND FÖR DEMOKRATI

Många faktorer har bidragit till att demokratin i världen trängts tillbaka. Likaså är det många faktorer som kan bidra till att stoppa tillbakagången. En av dessa är att utvecklingsbistånd används för att främja demokratin.

Det svenska demokratibiståndet är betydande. Under 2021 betalade Sida ut 6,2 miljarder kronor, cirka 23 procent av det totala biståndet, för att främja demokrati och mänskliga rättigheter. Den största andelen av detta bistånd har gått till att stärka det civila samhället. Bistånd har kanaliserats både genom

En överväldigande majoritet av världens stater är mer eller mindre auktoritära men Sverige och 13 andra stater får höga betyg i V-Dems demokratiskattning. Källa: V-Dem, Göteborgs Universitet

svenska folkrörelser och FN-organ.

Det är vetenskapligt komplicerat att mäta effekterna av demokratibiståndet. Det finns många externa faktorer vid sidan av biståndet som påverkar ett lands demokratiska utveckling och det är svårt att avgöra vilken effekt just biståndet har haft. Den hittills mest ambitiösa utvärderingen av det svenska demokratibiståndet genomfördes av Expertgruppen för biståndsanalys (EBA) 2020. Studien omfattar 148 länder och mäter demokratibiståndets effekt under perioden 1995-2018 genom flera olika typer av statistiska metoder.

Det övergripande resultatet är att demokratibiståndet bidrar till att stärka demokratin, men att effekten inte är stor. Sambandet är starkast när biståndet är inriktat på att stödja det civila samhället, fria medier och mänskliga rättigheter. Både svenskt och internationellt demokratibistånd tycks vidare stödja en pågående demokratisering på ett mer effektivt sätt än vad det förmår att hejda en demokratisk tillbakagång.

FN:S DEMOKRATIFOND

Sverige är inte ensamt om att bedriva demokratibistånd och en viktig global aktör är FN:s demokratifond Undef (United Nations Democracy Fund). Inom ramen för Undef sker både egna satsningar och samordning av andra länders demokratibistånd. Undefs egna projekt betonar i likhet med det svenska demokratibiståndet vikten av att stärka det civila samhället. Hittills har Undef stött 880 projekt i 130 länder.

För att öka möjligheten för att bistånd till det civila samhället ska bidra till demokratisk utveckling krävs flera saker. Ett problem idag är att stöd till det lokala civila samhället i fattiga länder ofta betalas ut via flera mellanhänder, som stora globala icke-statliga organisationer som inte har direktkontakt med mottagaren. Det ökar riskerna för att något går snett. Vidare innefattas mängder med olika former av organisationer i uttrycket det civila samhället. Särskilt viktigt är stödet till rörelser där företrädare själva riskerar något för att vidga demokratin. Vi ser för närvarande flera exempel på sådana företeelser inom det globala civila samhället, som de protesterande kvinnorna i Iran.

■ *Mats Wingborg, frilansjournalist*

Hallå där!

Cecilia Ruthström-Ruin,
ambassadör för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer

Foto: Utrikesdepartementet

Vad är din huvuduppgift som ambassadör för MR, demokrati och rättsstatens principer?

Jag ska företräda Sveriges politik på olika sätt i internationella kontakter och bidra till att Sverige har en röst i de här frågorna. Jag har också till uppgift att vara en särskild ingång för civilsamhällsaktörer, både i Sverige och i andra länder, inklusive till exempel MR-försvare.

Vilka frågor har du prioriterat sedan du tillträdde i augusti 2021?

Förra regeringen hade angivit sin demokratiseringsram som en samlad ram för mycket av arbetet och där har jag bidragit på olika sätt. Satsningen har till stor del varit driven av våra utlandsmyndigheter och det har handlat om yttrandefrihet, journalisters säkerhet, hbtqi-personers rättigheter, kvinnors och flickors rättigheter, med mera. Nu konstaterar jag att vår nya regering givit tydliga budskap om vikten av att stå upp för våra grundläggande värderingar och den regelbaserade världsordningen. Det är också ett tydligt fokus på demokratibistånd och stöd till MR-försvare, demokratirörelser och fria val inom ramen för utvecklingspolitiken. Jag ser fram emot att få bidra till att omsätta detta i praktiskt arbete.

Du har tidigare arbetat inom FN, berätta!

Ja, jag jobbade på UNODC, FN:s organ för arbete mot narkotika och organiserad brottslighet, i Wien 2008-2011 som chef för avdelningen för terrorismbekämpning. Det var fantastiskt spännande år. Jag hade en dubbel roll där jag arbetade både med kapacitetsstöd till länder och med policyfrågor med utgångspunkt i det internationella regelverket.

Vad tar du med dig från FN som du har nytta av än idag?

Vikten av ett regelsystem som också har den legitimitet som bara FN-systemet med sin universella ansats kan ge. Att se i praktiken hur det ger möjlighet till samarbete runt om i världen. En annan viktig erfarenhet var vikten av att översätta detta till konkret arbete med olika byggstenar så att arbetet på nationell nivå blir bättre.

Alla globala utmaningar kräver ju samarbete mellan länder för att vi ska kunna lösa dem och då måste man ha gemensamma regler att luta sig mot. Det gemensamma regelverket är oerhört viktigt och till nytta för länder. I små steg kunde FN-stödet bidra till ökad rättssäkerhet och ökad respekt för mänskliga rättigheter, också i länder där utmaningarna är väldigt stora. Det kändes som ett väldigt meningsfullt arbete som gav konkret effekt.

Något du vill tillägga?

Det är en tid när det är viktigt att uppmärksamma demokratifrågorna generellt och på systemnivå. Vi är i ett allvarligt världsläge och demokratins tillstånd i världen visar att vi haft en tydlig tillbakagång i över 15 år. Det i sig ökar risken för konflikter i världen och här ser vi det omänskliga angreppskrig som pågår i vår närhet och som visar sambandet mellan intern repression och extern aggression. Ett land där det demokratiska utrymmet och respekten för mänskliga rättigheter minskar är ett hot mot både den egna befolkningen men också mot andra. Det blir en farligare värld när demokratin går tillbaka och då behövs FN mer än någonsin.

■ *AnnaLena Karlsson Andrews*

Foto: Tom Seger/Unsplash

Desinformation används som vapen mot europeiska demokratier. På bilden kräver ungdomar i Tyskland insatser i klimatfrågan.

Tro och tvivel

– desinformation och demokratiutveckling i Europa

I skuggan av Rysslands krig mot Ukraina pågår ett annat ryskt angrepp mot Europa där desinformation används som vapen mot den europeiska demokratin. Världshorisont har intervjuat demokratiexperten Jaba Devdariani om sambanden mellan demokratiutveckling och desinformation.

Jaba Devdariani är en av grundarna av Georgiens FN-förbund och jobbar som konsult åt åtskilliga internationella organisationer, däribland FN-organ som UNDP. Han har ägnat sig åt demokrati-frågor under hela sin karriär, inklusive hur Ryssland agerar för att underminera europeisk demokrati. Anledningarna till den negativa demokratitrenden i Europa i allmänhet, och länder som Polen och Ungern i synnerhet, är komplexa, menar Devdariani:

– Mycket fokus läggs på Polen och Ungern. Men vad som har skett i dessa länder är bara symptom på ett djupare problem i europeisk demokrati. Förändringar i den socioekonomiska modellen i Europa har gjort att den traditionella uppdelningen mellan vänster och höger inte längre fungerar.

TILLIT GÅR FÖRLORAD

– Många upplever att deras sociala och ekonomiska situation har förvärrats och att politiker från etablerade partier inte når upp till medborgarnas för-

väntningar. Tilliten till demokratiska institutioner går förlorad, vilket leder till att många vänder sig till populistiska partier som ger ouppnåeliga löften om att återställa landet till dess fornstora dagar. När dessa partier sedan får makten tenderar de att nedmontera demokratiska institutioner en efter en. Till slut återstår bara ett skal av demokratiska symboler som parlament och opposition, men som helt saknar demokratiska funktioner, säger Devdariani.

Att Polen och Ungerns negativa demokratiutveckling har gått fort beror enligt Devdariani på att de är relativt unga demokratier. Men även väletablerade europeiska demokratier visar tecken på att hotas av samma utveckling.

Ytterligare en faktor som påverkar demokratiutvecklingen är spridningen av desinformation. Ryssland har länge försökt påverka europeisk politik och

har varit framgångsrikt i spridandet av desinformation som är ämnad att urholka demokratin.

– Rysk desinformation skiljer sig från den klassiska totalitära propagandan som de flesta känner till. Ryssland försöker inte mobilisera medborgare i europeiska länder mot ett tydligt politiskt mål. Tvärtom syftar modern desinformation till att demobilisera, det vill säga att få mottagaren att känna hopplöshet och oförmåga att påverka sitt liv, säger Devdariani.

Rysk desinformation vill få medborgare att tro att “någon annan” – korrupta politiker, USA, eller en hemlig världselit – styr samhället eller hela världen. Problemet, menar Devdariani, är att när man väl köper att “någon annan styr” köper man hela det konspirationiska paketet:

– Om medborgaren tror att någon annan styr och att den inte kan bestämma någonting i sitt land, oavsett om den röstar eller demonstrerar, blir den demobiliserad och regeringen blir fri från offentligt ansvar. Den typen av desinformationsdriven övertygelse blir allt vanligare.

GÅR ATT VÄNDA TRENDEN

Men det finns hopp om att vända trenden enligt Devdariani:

– Demokratien måste få tillbaka sin udd. Politiker i Europa måste bli bättre på att framhäva att demokrati är det främsta politiska systemet. Staten måste

motverka desinformation för att återuppbygga medborgarnas tillit till demokratiska institutioner.

Enligt Jaba Devdariani har många européer vant sig vid att demokrati är synonymt med staten, och inte en pågående process som alla måste delta i:

– Demokrati är en process som medborgarna måste tro på för att den ska existera, en process som aldrig går i mål. För att hålla demokratin vid liv måste den premieras kontinuerligt. När medborgare förstår fördelarna med demokrati kommer de värna den. Att påminnas om, tro på och kämpa för demokrati är dess starkaste försvar mot allt som hotar den.

Jaba Devdariani.

Foto: Curran Muradov/Civil.ge

■ Calle Ljunggren

”She Winners” var en av de vinnande grupperna när FN-förbundet i Tanzania i oktober 2022 arrangerade ett event där ungdomar på högskolenivå fick arbeta fram förslag på hur olika klimatutmaningar kan hanteras. Gruppen arbetade med frågan om matsäkerhet och la fram ett förslag på en digital tjänst för att ge expertstöd åt bönder kring grödor, väderförhållanden, med mera. Från vänster: Happy Malunde, Careen mbatii Ardhi, Julieth Sewawa och Sarah Robert Mrosso.

FN-förbundets internationella program Unga driver förändring

Genom samarbete med FN-förbund runt om i världen bidrar Svenska FN-förbundet till demokratisk utveckling globalt. Systerförbunden i Armenien, Georgien och Tanzania satsar på unga som förändringsaktörer i sina länder.

Världen har nått ett nytt bottenresultat i demokratiutveckling och idag lever mindre än hälften av jordens befolkning i en demokrati. Mot bakgrund av denna verklighet blir internationellt samarbete för att stödja människor som kräver sina demokratiska och mänskliga rättigheter än viktigare.

Ett exempel på sådant arbete är Svenska FN-förbundets samarbete med systerförbund i andra länder.

– Vi lever i en global värld där händelser i ett av världens hörn kan få vidsträckt konsekvenser. Globala problem, såsom klimatförändringar, kräver globalt samarbete. Därför samverkar Svenska FN-förbundet med andra FN-förbund. Vi skapar medvetenhet om världsomspännande utmaningar och

reflekterar tillsammans över hur vi kan arbeta för demokratiska lösningar, säger Mikaela Engwall, programansvarig på Svenska FN-förbundets internationella program.

FÖRÄNDRINGSAKTÖRER

En viktig del av samarbetet mellan Svenska FN-förbundet och FN-förbunden i Armenien, Georgien och Tanzania handlar om att engagera ungdomar och ge dem verktyg för att delta i demokratiska processer.

– Ungdomarna blir förändringsaktörer i sina och andras liv, säger Mikaela Engwall.

Med svenskt bistånd förmedlat via Svenska FN-förbundet driver systerförbunden projekt som medvetandegör

unga om deras mänskliga rättigheter. Ungdomarna får sedan verktyg och stöd för att bedriva påverkansarbete genom informationsspridning eller direkt dialog med beslutsfattare. Målet kan till exempel vara att öka insatserna för hållbar utveckling eller jämställdhet i lokalsamhället.

– Resultatet blir dubbelt positivt. Ungdomar får lära sig om vikten av samhällsengagemang samtidigt som beslutsfattare förstår vikten av att inkludera ungdomar.

Armeniens och Georgiens FN-förbund arbetar på landsbygden i dessa två länder där tillgången till utbildning och arbete är begränsad. I Armenien utbildas unga i projektarbete, forskningsmetoder och lokala myndighetsstrukturer för att därefter kunna samarbeta med beslutsfattare i genomförandet av olika samhällsinsatser. Exempel på projekt som letts av ungdomsgrupperna är informationskampanjer om klimatförändringarna i kombination med trädplantering och skräpplockning.

Det georgiska FN-förbundet driver konceptet ”Traveling University” som bland annat utbildar unga på landsbygden om kopplingarna mellan georgisk historia, demokrati och mänskliga rättigheter. På detta sätt motarbetas synen på demokrati som ett västerländskt koncept och demokrati presenteras i stället som en del av den georgiska identiteten.

FÖR FOLKETS TALAN

FN-förbundet i Tanzania leder ett nätverk av 300 civilsamhällesorganisationer som följer upp och utvärderar regeringens genomförande av Agenda 2030 regionalt och nationellt. Nätverket ser till att kvinnors, barns, ungdomars och funktionshindrades marginaliserade röster hörs.

Mikaela Engwall understryker civilsamhällets viktiga roll när det gäller att föra folkets talan i en demokrati.

– Ungdomars deltagande i samhällsutmaningar och lösningar skapar en dominoeffekt av ökat engagemang då deras kunskap sprids vidare till såväl unga som äldre. Genom vårt internationella samarbete skapas en motkraft mot civilsamhällets minskande utrymme, som leds av ungdomar i Armenien, Georgien och Tanzania, säger hon.

■ Elin Malmqvist

Foto: Unesco

De frågor som Unesco jobbar med står i centrum för samhällsutvecklingen just nu, enligt Svenska Unescorådet. På bilden från Unescos högkvarter i Paris syns Eiffeltornet genom konstverket "Symbolic globe".

Unesco högrelevant när demokrati och rättigheter hotas

Ett FN-organ som har särskild relevans för demokrati och yttrandefrihet är Unesco. Trots ett ovanligt kärvt samarbetsklimat i dessa frågor är det värdefullt att världens stater möts och samtalar, säger Anna-Karin Johansson, Svenska Unescorådets generalsekreterare.

Unesco, FN:s organisation för utbildning, vetenskap, kultur och kommunikation/information, bildades direkt efter andra världskriget med krigets hat och propaganda i färskt minne. Syftet var att upprätta en plats där stater kan utbyta kunskap och information och på så sätt skapa förståelse och främja fred och säkerhet i världen. Unesco har också ett särskilt ansvar när det gäller mål 4 – god utbildning för alla – och för journalisters, akademikers och kulturarbetsares frihet.

Enligt Unescos konstitution ska alla medlemsstater ha en nationell kommission som ska fungera som en länk mellan Unesco och landet i fråga. I Sverige heter detta organ Svenska Unescorådet och sorterar med sex medarbetare under Utbildningsdepartementet.

ÖKAT MOTSTÅND

Anna-Karin Johansson är Svenska Unescorådets generalsekreterare sedan augusti 2021. Att demokratin i världen är på tillbakagång märks självklart i Unescoarbetet, säger hon.

– Många stater går åt ett auktoritärt håll och det finns ett ökat motstånd

kring rättighetsbaserat arbete och mot yttrandefrihet, sexualundervisning och civilsamhällets deltagande. Inom alla Unescos processer agerar ett antal stora auktoritära stater för att dra bort fokus från de här frågorna.

– Men trots den här starka trenden går det att komma fram till saker. Vid generalkonferensen 2021, till exempel, antog Unesco en ny åttaårig plan. Vi tyckte att utkastet var väldigt bra men sedan la Ryssland in över 100 ändringsförslag som gick ut på att ta bort begreppet gender, ta bort rättighetsbaserat arbete och försvaga skrivningar kring yttrandefrihet med mera. Sedan blev det långa förhandlingar och till slut nåddes en slags kompromiss som vi bedömde som acceptabel.

Självklart skulle det vara enklare om länder som tycker likadant satt och förhandlade med varandra, fortsätter hon.

– Men då förlorar man hela vitsen med FN som är att föra en dialog. Trots de långa svåra förhandlingarna kan man komma fram till olika överenskommelser och då skapas en stabilitet som behövs i världen.

Unesco arbetar också på olika sätt för att

skapa nätverk som går utöver staternas inflytande, fortsätter Johansson.

– Till exempel jobbar Unesco med olika nätverk för städer – städer för inkludering, städer för lärande – och har även många expertnätverk inom forskning, media och kultur där man skapar förutsättningar för civilsamhället och aktiva inom dessa områden att mötas.

SPELAR VIKTIG ROLL

Sverige har finansierat flera viktiga rapporter som visar på den roll som dessa nätverk spelar i världen, säger hon.

– Vi talar om "demokratis röstbärare" eftersom vi vet att just journalister, forskare och kulturarbetare drabbas tidigt vid en nedmontering av demokratin. De har en särskild roll att spela. Dessa nätverk är ett komplement till staterna.

Utbildningsdepartementet, där Svenska Unescorådet sitter, fattar beslut om den strategi som ligger till grund för Sveriges samarbete med Unesco. Prioriterade sakfrågor för Sverige är klimat, mänskliga rättigheter, jämställdhet, utbildning och yttrandefrihet.

– Det handlar mycket om rättigheter. Vi brukar säga att Sverige driver motvindsfrågor i Unesco, säger Anna-Karin Johansson.

– Det finns i nuläget en stark kritik och motstånd mot dessa frågor från många stater. Det gör att Sverige och likasinnade länder är väldigt viktiga både för att driva dem och för att hålla kvar det som vi har uppnått hittills.

■ AnnaLena Karlsson Andrews

Nedstängning av internet hotar demokratin

FN:s MR-kontor i Genève publicerade i augusti en rapport om hur mänskliga rättigheter hotas när regeringar stänger ned internet, bland annat i samband med val. Det kan även handla om att hastigheten saktas ned för att försvåra internetanvändning eller att vissa hemsidor blockeras.

Bland de länder som har påverkats på senare tid finns DR Kongo, Iran, Myanmar, Niger, Tchad, Uganda och Zambia. Nedstängningarna kan ske under långa tider och utan förvarning med hänvisningar till nationell säkerhet.

FN FAKTA.

Byggnadsarbete i Port-au-Prince, Haiti

GLOBALA MÅLEN: MÅL 8 – ANSTÄNDIGA ARBETSVILLKOR OCH EKONOMISK TILLVÄXT

Pandemin ett hårt slag mot ekonomi och arbetsmarknad

När coronapandemin bröt ut våren 2020 fick det stora konsekvenser för de frågor som berörs av det åttonde av de globala målen; *anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt*. Företag gick omkull, människor förlorade jobbet och utbildningar avbröts. Särskilt utsatta var kvinnor, unga och personer med funktionsnedsättning i låg- och medelinkomstländer.

Coronapandemin resulterade i den största globala ekonomiska krisen på decennier och försvårade ansträngningarna att förbättra arbetsförhållanden och få fler i arbete. 2021 började den globala

ekonomin återhämta sig och arbetslösheten minskade på många håll. Hur snabbt återhämtningen gick varierade dock kraftigt mellan olika geografiska regioner och mellan olika sektorer och

grupper på arbetsmarknaden.

Bäst återhämtade sig höginkomstländerna medan låginkomstländer ännu under våren 2022 kämpade med svag ekonomisk tillväxt och förlorade

8 ANSTÄNDIGA ARBETSVILLKOR OCH EKONOMISK TILLVÄXT

I september 2015 antog världens stats- och regeringschefer en ny global utvecklingsagenda, Agenda 2030. Den innehåller 17 globala mål för hållbar utveckling (Sustainable Development Goals, SDGs) som syftar till att avskaffa fattigdom och hunger, rädda vår planets ekosystem och klimat och skapa fredliga, inkluderande och trygga samhällen. Det är den mest omfattande och ambitiösa utvecklingsplan som mänskligheten någonsin har haft. Världens regeringar bär det yttersta ansvaret för att agendan genomförs men varje människa på jorden berörs och om målen ska kunna nås krävs att alla betydande aktörer i samhället medverkar och påverkar utvecklingen i rätt riktning. I detta faktablad belyser vi det åttonde av de 17 målen: anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt.

arbetstillfällen på grund av nedstängda arbetsplatser. Särskilt utsatta var små företag i låg- och medelinkomstländer. De grupper på arbetsmarknaden som hade svårast att komma tillbaka var kvinnor, ungdomar och personer med funktionsnedsättning.

I slutet av 2021 bromsades den globala ekonomin av nya pandemivågor, stigande inflation, problem med leveranskedjor och utmaningar på arbetsmarknaden. Kriget i Ukraina har förvärrat situationen ytterligare och tillväxtsiffrorna för 2022 såg ut att landa långt under målsättningen i Agenda 2030 om en tillväxt på sju procent i de minst utvecklade länderna.

Arbetslösheten globalt har legat över det normala under hela pandemin och förväntas inte sjunka förrän tidigast 2023. 2021 sjönk arbetslösheten i höginkomstländer men förvärrades i de minst utvecklade länderna, kustlösa utvecklingsländer och små önationer under utveckling. Andelen unga som varken var sysselsatta med utbildning, arbete eller praktik ökade under pandemin. Stora störningar drabbade yrkesutbildningar och lärlingsprogram och många unga tvingades avbryta sin utbildning. Unga kvinnor drabbades hårdare än unga män.

Före pandemin var två miljarder människor – 60 procent av den globala arbetskraften – sysselsatt i den informella sektorn. Även om dessa jobb präglas av dåliga arbetsförhållanden och brist på sociala skyddsnät har de länge varit en viktig inkomstkälla för personer som fallit bort från den formella arbetsmarknaden. Nedstängningar och utgångsförbud under den första delen av pandemin gjorde dock att personer som förlorade jobbet inte kunde gå över till den informella sektorn, som under tidigare kriser, utan i stället lämnade arbetsmarknaden helt och hållet. I Latinamerika och Karibien var det dubbelt så stor risk för personer i den informella sektorn att förlora jobbet jämfört med en person på den formella arbetsmarknaden. I takt med att den ekonomiska aktiviteten åter ökade sågs dock en kraftig återgång till sysselsättning i den informella sektorn.

Globalt sett var 160 miljoner barn – nästan vart tionde barn i världen – sysselsatta med barnarbete i början av 2020. Närmare hälften av dem var involverade

Mål 8 – Verka för varaktig, inkluderande och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor

Delmål 8.1
Upprätthålla ekonomisk tillväxt per capita i enlighet med nationella förhållanden och i synnerhet en BNP-tillväxt på minst 7 procent per år i de minst utvecklade länderna.
Indikator 8.1.1 Årlig tillväxt i BNP per capita

Delmål 8.2
Uppnå högre ekonomisk produktivitet genom diversifiering, teknisk uppgradering och innovation, bland annat genom att fokusera på sektorer med högt förädlingsvärde och hög arbetsintensitet.
Indikator 8.2.1 Årlig tillväxt i BNP per sysselsatt

Delmål 8.3
Främja utvecklingsinriktad politik som stödjer produktiv verksamhet, skapande av anständiga arbetstillfällen, företagande, kreativitet och innovation samt uppmuntra att mikroföretag liksom små och medelstora företag växer och blir en del av den formella ekonomin, bland annat genom tillgång till finansiella tjänster.
Indikator 8.3.1 Andelen sysselsatta inom den informella sektorn av totalt sysselsatta, fördelat på sektor och kön

Delmål 8.4
Fram till 2030 successivt förbättra den globala resurseffektiviteten i konsumtionen och produktionen samt sträva efter att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och miljööförorenning, i enlighet med det tioåriga ramverket för hållbar konsumtion och produktion, med de utvecklade länderna i täten.
Indikator 8.4.1 Materialfotavtryck, materialfotavtryck per capita och materialfotavtryck per BNP
Indikator 8.4.2 Inhemsk materialkonsumtion, inhemsk materialkonsumtion per capita och inhemsk materialkonsumtion per BNP

Delmål 8.5
Senast 2030 uppnå full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla kvinnor och män, inklusive ungdomar och personer med funktionsnedsättning, samt lika lön för likvärdigt arbete.
Indikator 8.5.1 Genomsnittlig timlön för anställda fördelat på kön, ålder, sysselsättning och personer med funktionsnedsättning
Indikator 8.5.2 Arbetslöshet fördelat på kön, ålder och personer med funktionsnedsättning

Delmål 8.6
Till 2020 väsentligt minska den andel ungdomar som varken arbetar eller studerar.
Indikator 8.6.1 Andelen ungdomar (15–24 år) som varken arbetar eller studerar

Delmål 8.7
Vidta omedelbara och effektiva åtgärder för att avskaffa tvångsarbete, modernt slaveri och människohandel och säkra att de värsta formerna av barnarbete, inklusive rekrytering och användning av barnsoldater, förbjuds och upphör. Avskaffa alla former av barnarbete senast 2025.
Indikator 8.7.1 Andelen och antalet barn 5–17 år som är involverade i barnarbete, fördelat på kön och ålder

i skadligt arbete som direkt hotar deras hälsa eller säkerhet. Under pandemin fanns stor oro för att ekonomiska faktorer och skolstängningar skulle tvinga

barnarbetare att arbeta längre dagar, under försämrade villkor eller tvinga in fler i de värsta formerna av barnarbete, som tvångsarbete, slaveri och trafficking.

MÅL 8

Ande och hållbar ekonomisk tillväxt, med anständiga arbetsvillkor för alla

Delmål 8.8

Skydda arbetstagarnas rättigheter och främja en trygg och säker arbetsmiljö för alla arbetstagare, inklusive arbetskraftsinvandrare, i synnerhet kvinnliga migranter, och människor i otrygga anställningar.

Indikator 8.8.1 Dödliga och icke-dödliga arbetsskador per 100 000 arbetare, fördelat på kön och migrantstatus

Indikator 8.8.2 Efterlevnad av arbetstagarnas rättigheter på nationell nivå (föreningsfrihet och kollektiv förhandlingsrätt) baserat på internationella arbetsorganisationens (ILO) stadgar och nationell lagstiftning, fördelat på kön och migrantstatus

Indikator 8.8.3(N) Utsatthet för sexuella trakasserier på arbetet

Delmål 8.9

Senast 2030 utarbeta och genomföra politik för hållbar turism som skapar arbetstillfällen och främjar lokal kultur och lokala produkter.

Indikator 8.9.1 Turismens direkta bidrag till BNP som andel av total BNP och i tillväxttakt

Delmål 8.10

Stärka de inhemska finansinstitutens kapacitet att främja och utöka tillgången till bank- och försäkringstjänster samt finansiella tjänster för alla.

Indikator 8.10.1 (a) Antalet kommersiella banker per 100 000 vuxna och (b) antal bankomater (ATM) per 100 000 vuxna

Indikator 8.10.2 Antalet vuxna (15 år och äldre) med konto i en bank eller annan finansiell institution eller med en leverantör av mobila betalningstjänster ("mobilemoney-service provider")

Delmål 8.A

Öka det handelsrelaterade stödet (Aid for Trade) till utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna, bland annat genom det förstärkta integrerade ramverket för handelsrelaterat tekniskt bistånd till de minst utvecklade länderna (Enhanced Integrated Framework for Trade-related technical Assistance to Least Developed Countries).

Indikator 8.a.1 Åtaganden och utbetalningar som handelsrelaterat stöd (Aid for Trade)

Delmål 8.B

Senast 2020 utarbeta och börja tillämpa en global strategi för ungdomssysselsättning samt genomföra Internationella Arbetsorganisationens globala sysselsättningspakt.

Indikator 8.b.1 Förekomst av en utarbetad och tillämpad nationell strategi för ungdomssysselsättning, som en särskild strategi eller som en del av en nationell sysselsättningsstrategi

"N" står för nationell indikator. Läs mer om indikatorerna för de globala målen på <https://unstats.un.org/sdgs>

SVERIGE OCH MÅL 8

Sedan många år övervakas utvecklingen för de globala målen genom ett "SDG index" kopplat till det globala nätver-

ket Sustainable Development Solutions Network, SDSN. Av den webbaserade sammanställningen framgår att Sverige 2022 ansågs ha uppnått tre av de globala

Foto: UN Photo/ Martine Perret

En kvinna in Suai Loro, Östtimor, bär stenar till ett byggnadsprojekt.

målen (nr 1, 5 och 7). Stora utmaningar kvarstod när det gällde genomförandet av mål 2, 12, 13, 14 och 15 medan något mindre utmaningar kvarstod för mål 3. När det gäller de resterande åtta målen var bedömningen att vissa utmaningar återstod för Sveriges del.

Mål 8 – om anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt – är ett av de mål där vissa utmaningar ansågs kvarstå men där utvecklingen gick åt rätt håll. De två områden som i viss mån bedömdes vara problematiska rör ekonomisk tillväxt i förhållande till inkomstnivåer samt antalet dödliga arbetsrelaterade olyckor kopplade till importerade varor.

I den socialdemokratiska regeringens frivilliga rapport till FN om genomförandet av de globala målen i Sverige (daterad maj 2022) konstaterades att Sveriges tillväxt hade återhämtat sig efter coronapandemin. Vidare fastslogs att det nationella sysselsättningsmålet om över 80 procents sysselsättningsgrad hade nåtts och att andelen unga som varken arbetar eller studerar hade minskat. Vidare menade regeringen att satsningar görs för att skapa ett mer hållbart arbetsliv och en väl fungerande arbetsmarknad. Att bryta segregation och brottslighet angavs som prioriterade frågor för regeringen.

TEXTEN I MÅL 8

Den fullständiga formuleringen av mål 8 i Agenda 2030 är: verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla (*promote sustained, inclusive, sustainable economic growth, full and productive employment and decent work for all*).

För att bättre kunna kommunicera de globala målen har benämningen av varje mål getts en kortform, i detta fall *anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt*.

Bland delmålen kommer först tio siffermål som formulerar de centrala målsättningarna för målet. Därefter finns två bokstavsmål (8.a och b) som handlar om åtgärder och metoder för att de första tio delmålen ska kunna nås.

För att kunna mäta hur arbetet med de globala målen går har FN tagit fram 231 globala indikatorer. Varje land ska även ta fram nationella indikatorer och metoder för att mäta utvecklingen. För Sveriges del är det Statistikmyndigheten

Foto: UN Photo/Shareef Sarhan

Najah bor i Gazaremsan och har kunnat starta eget företag med kläd tillverkning i hemmet med hjälp av ett mikrolån från UNRWA, FN:s hjälporganisation för palestinska flyktingar.

SCB som ansvarar för arbetet med indikatorerna.

Den fullständiga texten till mål 8 samt de indikatorer som är kopplade till

delmålen framgår av rutan på föregående uppslag.

Foto: Calle Ljunggren/Svenska FN-förbundet

FN-förbundets projekt Travelling University är ett fint exempel där marginaliserade ungdomar på landsbygden nås med utbildning.

Hur bidrar FN-förbundet med sin verksamhet till mål 8? Annelie Börjesson, ordförande, svarar.

FN-förbundet har en bred verksamhet som har flera beröringspunkter med mål 8. I samband med miljö- och klimatmötet Stockholm +50 i somras, till exempel, lyfte vi vid vårt sidoevenyt vikten av nya ekonomiska strukturer för att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och miljöförstöring, något som tas upp i delmål 8.4. Samma delmål tar upp hållbar konsumtion och produktion, en fråga som vi också har belyst vid ett flertal tillfällen under senare år.

Vårt projekt Flicka är ett annat exempel där vi stärker kvinnors och flickors rättigheter och direkt bidrar till att flickor i Etiopien kan gå i skolan. I förlängningen ökar detta såväl deras egenmakt som möjligheten att de får arbete. Även våra samarbeten med FN-förbunden i Armenien, Georgien och Tanzania bidrar till att minska andelen unga som varken arbetar eller studerar. Våra tre systerorganisationer har ett starkt fokus på att stärka ungdomars kapacitet vilket bidrar till att de studerar vidare och lättare hittar ett arbete. Georgiska

DET HÄR KAN DU GÖRA:

Mål 8 i Agenda 2030 handlar om anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt. Många människor saknar idag arbete och därmed möjlighet att försörja sig samtidigt som andra arbetar under dåliga förhållanden i skadliga miljöer. Här är några förslag på vad DU kan göra för att bidra till en bättre utveckling:

Diskutera resurssmart livsstil!

Idag sker ekonomisk tillväxt tyvärr ofta på bekostnad av natur och miljö. Delmål 8.4 i Agenda 2030 handlar om att bryta sambandet mellan tillväxt och miljöförstöring. Vi behöver alla reflektera över vår egen roll i sammanhanget. Ordna ett samtal i din förening eller med några vänner för att diskutera hur ni själva kan bidra till ett minskat resursutnyttjande!

Var en kritisk konsument!

På många håll i världen arbetar människor under dåliga arbetsrättsliga förhållanden och i farliga och smutsiga miljöer. I sådana sammanhang är barn ofta en stor del av arbetsstyrkan och de varor de produceras säljs billigt till andra delar av världen. Tänk på att vara en kritisk konsument och att gynna initiativ för goda arbetsförhållanden när du handlar varor!

Stöd flickors skolgång!

FN-förbundets projekt Flicka bidrar till att flickor i Etiopien får gå i skolan och därmed till att deras chanser till arbete och försörjning ökar. Du kan stödja denna viktiga verksamhet genom att ge ett bidrag till projektet. Läs mer på fn.se/flicka. Du kan också swisha ett valfritt bidrag direkt till FN-förbundets swishnummer 90 05 638 och ange "Flicka"!

Dags skrota BNP?

Nya mått för välbefinnande behövs

Miljö- och klimatkris parallellt med ökande fattigdom och social oro gör att BNP som mått på välbefinnande har spelat ut sin roll, menar många. Världshorisont har tittat närmare på några nya sätt att mäta.

Bruttonationalprodukten (BNP) har under nästan ett sekel varit det mest centrala måttet för att mäta välbefinnande. BNP har dock kritiserats för att det endast mäter ekonomisk verksamhet och inte säger någonting om kvaliteten eller produktionens påverkan på planeten. Till exempel skapas tillväxt mätt i BNP när vi köper nya kläder eller tankar bilen, men inte när vi samlar plast från havet eller äter mindre kött. När världens ledare nu talar om risken för global lågkonjunktur är det samma mått som används i analyserna, utan tanke på varför vi drabbas av allt värre översvämningar och torka.

Under senare år har det därför höjts röster som menar att vi måste hitta nya sätt att mäta välbefinnandets utveckling – mått som också tar hänsyn till miljön och samhället.

PLANETÄRA GRÄNSER

För att vi ska säkra en stabil framtid måste vi för det första minska vår påverkan gentemot de nio planetära gränserna, säger David Collste, forskare vid Stockholm Resilience Centre.

Han syftar på ett begrepp som utvecklades av en grupp forskare under ledning av professor Johan Rockström och presenterades 2009. Gruppen identifierade nio kvantitativa planetära gränser inom vilka mänskligheten är säker och kan fortsätta att utvecklas. De områden som

berörs är klimatförändring, färskvattenanvändning, markanvändning, luftföroreningar, havsförorening, minskad biologisk mångfald, kemiska föroreningar, kväve- och fosformättnad och förtunning av ozonskiktet. Om vi överskrider gränsvärdet för något av dem kan det leda till oöverskådliga miljöeffekter på grund av tröskleffekter.

– Men förutom detta måste vi också ta hänsyn till sociala mål, där Kate Raworths doughnutmodell är en bra utgångspunkt, fortsätter David Collste.

På svenska kallas den munkmodellen då den visuellt för tankarna till en munk ("doughnut"). Hålet i mitten representerar bristen på grundläggande sociala faktorer, som mat och bostad, medan

David Collste.

den yttre kanten representerar jordens ekologiska gränser. Tanken är att man måste skapa en ekonomi där människan kan existera utan att falla ned i hålet eller överskrida de ekologiska gränserna. Munken utgörs alltså av ett ekologiskt tak och ett socialt golv och så länge människan håller sig inom denna ram är hon säker.

KOMPLEMENT TILL BNP

Ett annat sätt att mäta välbefinnandets utveckling som David Collste varit med och tagit fram är Average Wellbeing Index. Det presenteras i boken "Earth for All: A Survival Guide for Humanity" som utkom i september i år, författad av bland andra Per Espen Stoknes och Johan Rockström.

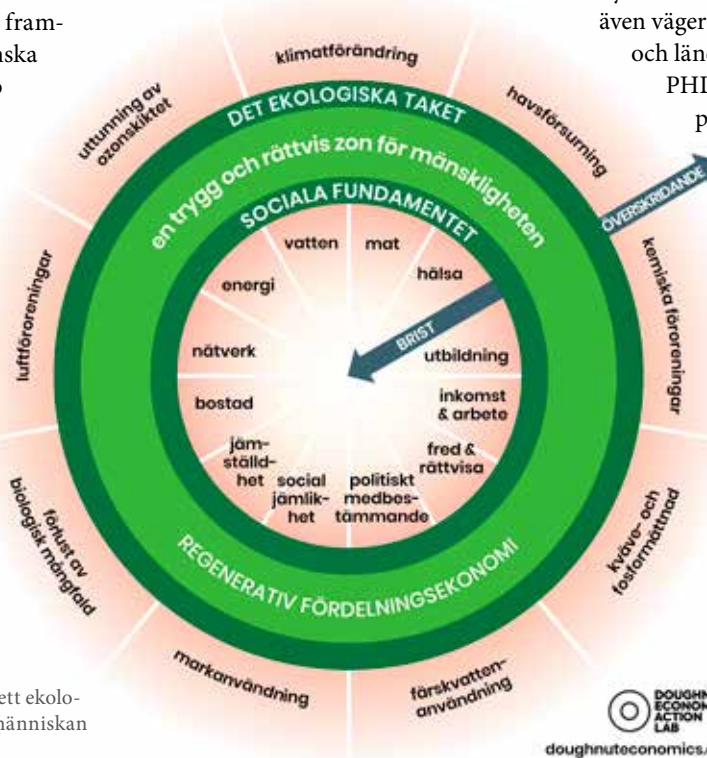
Average Wellbeing Index syftar till att spegla medelinvånarens välbefinnande och föreslås som ett komplement till BNP. Det inkluderar variabler som disponibel inkomst, statliga utgifter per capita och, som en indikation på det planetära trycket, global medeltemperatur.

David Collste och två av hans kollegor vid Stockholm Resilience Centre skrev också en bakgrundsrapport till FN:s utvecklingsprogram UNDP:s Human Development Report 2020. De bidrog därmed till UNDP:s utveckling av ett nytt Human Development Index som även väger in miljömässig hållbarhet och länders påverkan på planeten, PHDI, där "P" står för "planetary pressure".

Genast halkade länder som Norge och Australien, som alltid toppat HDI, långt ned på rankningen på grund av sin olje- respektive kolproduktion.

– Det främsta syftet med dessa nya mått är inte att de avslöjar någonting nytt om världen som vi inte redan känner till, utan att de kan ändra våra perspektiv, säger David Collste.

Munkmodellen visar att det finns ett ekologiskt tak och ett socialt golv som människan behöver hålla sig mellan.

■ Viktor Lindelöw, frilansskribent

FN och Ukraina

Högtid och allvarsord när FN-dagen firades

Foto: Jazica Sumo

Lena Friberg från Lerums FN-förening (i mitten) fick utmärkelsen Årets FN-supporter. Till vänster FN-förbundets generalsekreterare Cecilia Tengroth och till höger ordförande Annelie Börjesson.

FN och Ukraina var temat när Svenska FN-förbundet den 24 oktober bjöd in till FN-dagsfirande i Stockholms konserthus. Sveriges nya utrikesminister Tobias Billström inledningstalade följt av ett varierat program med bland annat paneldebatt, prisutdelning och musikinslag.

Efter ett par år med annat FN-dagsupplägg var FN-förbundet i år tillbaka i Grünewaldsalen i Stockholms konserthus. Omkring 350 personer deltog i evenemanget på FN-dagens förmiddag.

Sveriges nya utrikesminister, moderaten Tobias Billström, inledningstalade och gjorde därmed sitt första offentliga framträdande. Sveriges röst i FN kommer att vara "en tydlig röst för mänskliga rättigheter, demokrati och

rättsstatens principer, för jämställdhet och för klimatet", sa Billström. Han återkom gång på gång till vikten av ett regelbaserat internationellt system och betonade FN-stadgans viktiga roll. Samtidigt slog han fast att "närområdet" kommer att ges större prioritet framöver och framhöll EU som Sveriges viktigaste utrikespolitiska plattform.

Sverige kommer fortsatt att ha en generös biståndspolitik och en ambitiös klimat- och miljöpolitik, sa Billström. Han berättade också att han under sin tid som migrationsminister arbetat tillsammans med António Guterres som då var chef för FN:s flyktingorgan UNHCR och som nu är FN:s generalsekreterare. Billström välkomnade Guterres och generalförsamlingens tydliga ställningstagande mot Rysslands aggression och för ett omfattande principiellt och praktiskt stöd till Ukraina.

SAMTAL OM VÄRLDSLÄGET

En annan högprofilerad person i konserthus var den tidigare vice generalsekreteraren i FN Jan Eliasson. I ett samtal med FN-förbundets ordförande Annelie Börjesson delade han med sig av sina reflektioner kring världsläget. Solidaritet med världens utsatta handlar både om humanitet och medkänsla men är samtidigt ett egenintresse för den rika världen då vi alla är beroende av varandra, sa Eliasson.

I MINGLET VID FN-DAGSFIRANDET TRÄFFADE VI:

...Octavine M Don Pedro och Amelia Dahllund som besökte FN-förbundets seminarium tillsammans med sin klass på Runö folkhögskola som har en internationell profil. "Det var intressant att ta del av olika perspektiv på FN och kriget i Ukraina. Det har gett en djupare förståelse", säger Amelia.

...Aisha Amin, medlem i FN-förbundet, som särskilt uppskattade att lyssna till Tobias Billström och höra om Sveriges fortsatta arbete med mänskliga rättigheter. Aisha jobbar själv bland annat med skräddarsydda utbildningar för hälso- och sjukvårdspersonal i låg- och medelinkomstländer.

...Maja Lundqvist och Pastora Källström från Stockholms FN-förening. "Det var superintressant och jag blev väldigt berörd. Det var fint att höra om FN:s viktiga roll", säger Maja. Pastora uppskattade särskilt informationen om arbetet mot krigsförbrytelser i Ukraina.

Octavine och Amelia

Aisha

Maja och Pastora

■ Text och foto: AnnaLena Karlsson Andrews

Artisten Shayri från Young Artists for Ukraine bjöd på ett berörande och starkt musikframträdande. Vidare deltog Alyona Kashyna från Nordic Ukraine Forum. Hon talade om hur hela världsordningen står på spel genom kriget i Ukraina och om hur det ukrainska folket förväntar sig fortsatt starkt stöd från omvärlden.

På videolänk deltog Jaba Devdariani, ordförande i Georgiens FN-förbund, och bidrog med ett perspektiv från regionen i krigets närområde.

FN:s insatser till stöd för Ukraina var ämnet för ett panelsamtal lett av FN-förbundets generalsekreterare Cecilia Tengroth. UNHCR:s representant i Ukraina, Karolina Lindholm Billing, deltog tillsammans med folkrättsexperten Ola Engdahl från Utrikesdepartementet.

14 miljoner människor har flytt inom eller utanför Ukraina och 18 miljoner människor är i behov av humanitärt stöd, konstaterade Lindholm Billing. UNHCR:s fokus i nuläget är att nå

människor i alla delar av landet och att hjälpa dem att överleva den kommande vintern. Att nå även de mest avlägsna platserna med stöd är också en viktig psykosocial insats då det har stor betydelse för människor att få känna att de inte är bortglömda, fortsatte hon.

VIKTEN AV KÄRNSTÖD

En fråga som lyftes av både Karolina Lindholm Billing och andra talare var vikten av fortsatt stort svenskt kärnstöd till UNHCR och andra FN-organisationer. Kärnstöd är icke öronmärkt bistånd som FN-organisationerna kan använda som de vill men som den nya svenska regeringen signalerat kommer att minskas. "Ukraina är ett tydligt exempel på hur viktigt kärnstöd är i en situation som ständigt förändras. Kärnstödet ger flexibilitet och gör att vi kan agera snabbt för att hjälpa dem som behöver det mest", sa Lindholm Billing.

Avslutningsvis var det traditionsenlig utdelning av pris till Årets FN-supporter

och Årets FN-vän. Årets FN-supporter blev Lena Friberg från Lerums FN-förening som får utmärkelsen för sitt mångåriga och framgångsrika arbete med FN-rollspel vid Lerums gymnasium.

Årets FN-vän, professorn i miljövetenskap Johan Rockström, medverkade på videolänk. "Vi befinner oss verkligen i en turbulent tid. Fönstret för en hanterlig planet håller på att stängas", sa Rockström och konstaterade att vi nu måste samarbeta för att kunna göra "en säker landning för världen inom planetens säkra gränser". "Vi aldrig har behövt FN mer än idag. Och vi behöver ett starkare FN, inte ett svagare", framhöll han.

Efter avslutat program i Grünwaldsalen bjöds seminariedeltagarna på lunchwrap i foajén. Där vidtog ett ivrigt minglande och den intresserade kunde även köpa Jan Eliassons memoarbok *Ord och handling* och få den signerad.

■ AnnaLena Karlsson Andrews

Ord och handling: Ett liv i diplomatins tjänst

Av Jan Eliasson

Jan Eliasson är tvivelsutan en av de mest kända svenska FN-profilerna. Han har varit både ordförande i FN:s generalförsamling och vice generalsekreterare i världsorganisationen. Vid sidan av det har han gjort sig känd som medlare och som en av arkitekterna bakom det FN vi har i dag. Eliasson är också en god vän till Svenska FN-förbundet och den svenska FN-rörelsen. I sina olika egenskaper har han bevistat en lång rad av förbundets evenemang genom åren.

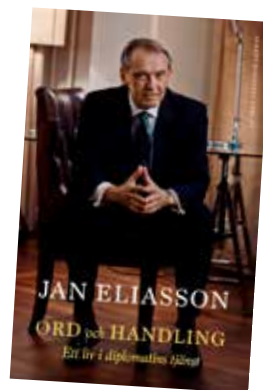
Sitt långa och händelserika liv har han nu nedtecknat i biografen "Ord och handling: Ett liv i diplomatins tjänst" (Albert Bonniers Förlag). I 32 kapitel får vi följa Göteborgssonens väg från knappa förhållanden i hemstaden via studier och militärtjänst till karriären som en av Sveriges mest framgångsrika diplomater. Eliassons öde beseglades av ett möte med den blivande amerikanske presidenten John F Kennedy under tiden som utbytesstudent i USA på sent 1950-tal.

Som erfaren diplomat och förhandlare

avslöjar Eliasson valda delar av spelet bakom kulisserna. Han behandlar bland annat erfarenheterna av att ha suttit öga med några av världens värsta förbrytare – Saddam Hussein är en av dem – och relationen till förre FN-chefen Boutros Boutros-Ghali. Den senare kan av Eliassons berättelse att döma beskrivas som kärv men får en ordnad avslutning trots skillnader i synsätt och metoder de två FN-cheferna emellan.

Som generalförsamlingens ordförande 2005-2006 bidrog Jan Eliasson till att FN fick den fredsbyggande fonden, principen skyldighet att skydda och ett nytt råd för mänskliga rättigheter. Författaren reflekterar över dagens utmaningar och ägnar ett avslutande kapitel åt den ryska invasionen i Ukraina och dess konsekvenser för det globala samarbetet.

Behållningen av boken "Ord och

handling" är kombinationen av det personliga och det yrkesmässiga. Jan Eliasson är en lyhörd, öppen och nyfiken person som vid sidan av världspolitikerna intresserar sig för konst, kultur, mat och musik. Hans omnämnande av den amerikanske musikern Harry Nilsson vid ett FN-förbundsarrangemang för

ett tiotal år var lika överraskande som hjärtevärmade. Liknande referenser återkommer i biografen.

Eliasson är en utmärkt stilist som skriver naturligt och med respekt för ordens valör – i sanning en god egenskap för en diplomat. Som både personligt präglad biografi och repetition av den moderna FN-historien rekommenderas "Ord och handling" varmt.

■ Pekka Johansson
Artikelförfattaren är avdelningschef på Svenska FN-förbundets kansli

Foto: UN Photo/Eric Karsten

Mycket finns att vinna när klimatanpassning samordnas med arbetet för ökad jämställdhet i Liberia. På bilden köar kvinnor i Salamina, Liberia, för att deras barn ska få vaccin mot polio.

Liberia

Större framsteg när jämställdhet kopplas till klimatanpassning

Liberia är ett av många länder där den tidigare svenska regeringens feministiska utrikespolitik omvandlats till konkreta projekt. Martin Demmelmaier, medlem i FN-förbundet, var i våras i landet i tre månader och utförde fältstudier för både ett examensarbete och för Sveriges ambassad. Projektet undersökte hur feministisk utrikespolitik kan samverka med klimatrezilient utveckling och resulterade i konkreta förslag för ambassadens arbete.

– Jag har rest mycket och har tyckt att det finns ett stort behov av klimatanpassning, särskilt i låginkomstländer. Kvinnor är i många av dessa länder en särskilt utsatt grupp. Att kunna integrera dessa frågor är både intressant att utforska och viktigt att genomföra, säger Demmelmaier.

LITEN DEL AV UTSLÄPPEN

Liberia står för en mycket liten del av världens utsläpp men är ett av de länder som drabbats hårdast av klimatförändringarna. Därför har höginkomstländer ett ansvar att hjälpa Liberia och liknande länder, menar Demmelmaier. Investeringar i exempelvis infrastruktur, stadsplanering, byggnadsstandarder och varningssystem för extremväder är del av den klimatrezilienta utveckling som

höginkomstländer kan stödja låginkomstländer med.

Liberia har även stora problem med ojämställdhet. Dessa två områden har gemensamma lösningar, menar Demmelmaier:

– Liberia är inte förberett på att klara klimatkrisen. Därför är det centralt att lägga resurser på klimatrezilient utveckling. Samtidigt är kvinnor de mest utsatta i landet och kommer därför ha svårast att klara av klimatförändringarna. Vill man hjälpa kvinnorna på plats är det centralt att göra det på ett klimatrezilient sätt. Klimatrezilient utveckling och kvinnors rättigheter är väldigt nära sammankopplat. Sverige var 2014 först i världen med att deklarera att landets utrikespolitik ska vara feministisk. Frågan hur kvinnor gynnas av olika insatser har sedan dess varit en ledstjärna i utrikesförvaltningen.

EN STOR MÖJLIGHET

– Projekten som ambassaden i Liberia har bedrivit har syftat till att skapa trygghet, ekonomisk självständighet och delaktighet för kvinnor i samhället. Man har velat visa att kvinnligt deltagande är en stor möjlighet för landets utveckling. Forskning visar att ekonomiskt

självständiga kvinnor och kvinnliga ledare som jobbar tillsammans är bättre på katastrofhantering, fortsätter Demmelmaier.

– Det handlar alltså inte om att bara ”hjälpa” kvinnor utan att integrera dem i offentligheten för att få landet att utvecklas. Det har varit en av grundstenarna i den feministiska utrikespolitiken, säger han.

För att lyckas med integreringen av feministiska projekt och klimatrezilient utveckling krävs att man lyckas nå ut till hela landet. Det finns stora utmaningar med det, menar Demmelmaier:

– I Sverige är vi bortskämda med att staten gör väldigt mycket för oss, vi har bra skolor, infrastruktur och så vidare. Vi får mycket information direkt från staten som vi litar på.

– I Liberia ställer inte staten upp för sina medborgare. Det är andra informella strukturer som bär samhället. Medborgare anser sig inte vara delaktiga i utvecklingsprocessen och har inte tillit till staten, särskilt inte i marginaliserade områden. Därför är förändringsprocesser tidskrävande och komplicerade, säger han.

Demmelmaiers studie avslutas med sju konkreta förslag på hur ambassaden kan arbeta med kvinnors rättigheter och klimatrezilient. De flesta handlar om hur kvinnors ställning i landet kan stödjas, exempelvis genom att främja kvinnocentrerad kulturverksamhet och underlätta kvinnligt markägande. Likaså behöver samhällets syn på maskulinitetsnormer och mannens roll i familjen förändras.

INFORMELLA NÄTVERK

För att nå ut föreslår Demmelmaier att ambassaden ska använda sig av progressiva religiösa ledare, gräsrotsorganisationer samt kunskap om landets informella nätverk.

Benämningen feministisk utrikespolitik har regeringen Kristersson valt att utmönstra. Men jämställdhet ska Sverige fortfarande stå för, enligt utrikesminister Billström.

– Oavsett formulering tror jag att vi alla är överens om att jämställdhet är en avgörande faktor för att skapa en framtid som inkluderar både social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet, säger Martin Demmelmaier.

■ Calle Ljunggren

Årets MR-pristagare: Män har en nyckelroll i kampen för jämställdhet

Bianca Kronlöfs insatser för mänskliga rättigheter i Sverige prisas av FN-förbundet.

Skådespelaren och författaren Bianca Kronlöf får FN-förbundets MR-pris för sitt engagemang för jämställdhet.

– När någon ringer från FN-förbundet och säger att man har vunnit årets pris för mänskliga rättigheter blir man såklart väldigt skakig. Det känns oerhört stort och lite överkligt att jag har fått MR-priset! säger Bianca Kronlöf.

Kronlöf är en stark röst i kampen för jämställdhet. Att alla har mycket att vinna på ett jämställt samhälle står i centrum för hennes engagemang. För att få budskapet att nå fram till alla, oavsett vad de tycker om jämställdhet, finns det tre vägar att gå, menar hon:

– Vi som engagerar oss för jämställdhet måste stötta varandra. Det är jätteviktigt att göra det som vissa lite slarvigt och taskigt kallar att “prata för de redan frälsta”. Alla som kämpar möter motgångar, därför måste vi hjälpa varandra.

För att nå ut till de som inte är särskilt

insatta handlar det enligt Kronlöf om att informera. Det kan räcka med att rekommendera en bok eller dokumentär för att “dra undan skynket för deras värld och få dem att se verkligheten”. För

Petter Ölmunger,

42 år, sitter i FN-förbundets styrelse sedan 2018. Han bor i Ödsmål, Stenungsund, och arbetar som präst i Svenska Kyrkan. Han är även ordförande för Demokrati utan gränser.

Vem är du i ett nötskal?

Jag tänker inte på mig själv i termer av att vara i ett nötskal. Men utöver det som ligger allra närmast mitt hjärta – min tro, min familj, mitt yrke och mitt engagemang för global demokrati – tycker jag om friluftsliv, bad och körsång.

Vilka frågor har du engagerat dig i som styrelseledamot i FN-förbundet?

Utöver det allmänna ansvaret för förbundet har jag särskilt engagerat mig i frågan om hur FN kan bli en mer handlingskraftig och demokratisk organisation, i första skedet genom att det inrättas en parlamentarisk församling inom FN (UNPA) som ett underorgan och komplement till FN:s generalförsamling. En UNPA kan inrättas i enlighet med artikel 22 i FN-stadgan, och till skillnad från exempelvis reformer av säkerhetsrå-

att nå ut till de som rent av är emot jämställdhet menar Kronlöf att det handlar om att våga ta striden och argumentera. Motivationen för att fortsätta kämpa går att finna i både ilska och sorg över alla samhällets orättvisor.

– “Elda under din ilska” är ett klassiskt feministiskt citat som jag brukar använda. Det finns en framåttrörelse och en kraft i ilska som man inte ska underskatta. Ilskan och sorgen man känner över ojämställdhet är ovärderlig för att inte sluta reagera och normalisera sådant som inte bör normaliseras.

Mycket av Biancas engagemang utgörs av att få pojkar och män i alla åldrar att inse fördelarna med jämställdhet. Det är inte bara kvinnor som lider av samhällets könsroller, utan också männen. Män har också en nyckelroll i kampen om jämställdhet:

– Män med dålig kvinnosyn lyssnar inte på kvinnor. Däremot lyssnar de på andra män, och därför måste män engagera sig i jämställdhet. När en man engagerar sig väger det ofta mycket tyngre än om en kvinna gör det.

■ Calle Ljunggren

det skulle inte veto-makterna kunna hindra ett sådant steg.

Hur har det gått med detta?

Inte särskilt bra skulle jag säga. I mitt perspektiv har det varit ett förvånansvärt svalt intresse, särskilt med tanke på en omvärldsutveckling med flera växande globala utmaningar och med en demokrati som är på tillbakagång i stora delar av världen.

Varför är det viktigt att engagera sig i FN-förbundet?

I grunden handlar det om att FN är viktigt. FN är det globala samhällets organisation för att hantera mänskligens gemensamma angelägenheter. Vad kan vara viktigare i ett planetärt perspektiv? Att engagera sig i FN-förbundet kan vara ett sätt att visa sitt stöd för det FN som vi har och för det FN som vi måste utveckla.

Foto: Carin Ölmunger

FN granskar rasism i Sverige

Nästa år är det återigen dags för FN att granska Sveriges efterlevnad av rasdiskrimineringskonventionen (CERD). Den svenska regeringen ska lämna sin rapport till FN:s CERD-kommitté i januari och senare under våren kommer Svenska FN-förbundet att presentera en så kallad parallellrapport som tas fram i samarbete med andra organisationer i det civila samhället. Läs mer på fn.se/mr.

Stor variation när FN-dagen firades i landets FN-föreningar

FN-dagen den 24 oktober uppmärksammades som vanligt på många orter i landet. Här är några exempel på aktiviteter i den svenska FN-rörelsen.

Foto: Claes Gundeitz

Mångkultur var temat för FN-dagsfirandet som FN-föreningen i Varberg var med och arrangerade i kyrkan. På bilden bjuder elever från Kulturskolan i Varberg på dansuppvisning.

Falu FN-förening bjöd in den norska fredspedagogen Ingeborg Breines i anslutning till FN-dagen. Hon har tidigare bland annat varit chef för Unescos kontor i Genève, Islamabad, Paris och Oslo. Ett 60-tal personer lyssnade på föreläsningen med rubriken "Fredsarbete i krigstid". Breines tog upp de existentiella hot som präglar världsläget med särskilt fokus på klimat- och miljökrisen, snabbt växande ojämlikhet, militarism och upprustning av kärnvapen. Hon betonade vikten av att stärka och använda FN som idag har svårt att leva upp till sina visioner och som överskuggas av Nato.

Hon hänvisade till generalsekreterare António Guterres uttalande att enda sättet att minska kärnvapenhotet är att länderna undertecknar FN:s konvention om förbud mot kärnvapen, TPNW.

Unesco skapade begreppet fredskultur och skrev ett fredskulturmanifest som undertecknades av 75 miljoner människor. I höst kommer Breines bok "Fredskultur: Utopi eller säkerhetspolitisk alternativ" ut.

Föredraget samarrangerades med Falu stadsbibliotek, Borlänge FN-förening, Världsarvet Faluns vänner och studieförbundet NBV.

Foto: Kristianstads FN-förening

SFI-kören från Kristianstad spelar och sjunger.

Kristianstads FN-förening firade FN-dagen den 24 oktober i församlingshemmet i Vä. Föreningens ordförande Jan Lindelöf inledde med att betona vikten av FN som arena för dialog och förhandlingar i en tid av krig, klimatkatastrof och hot om att använda kärnvapen. Mikael Nydahl höll ett gripande tal om litteraturens roll för att stärka människors motståndskraft i krigets Ukraina och berättade om tillkomsten av boken "Under Ukrainas öppna himmel" med 25 röster från kriget.

Folkuniversitetets SFI-elever bjöd på fin sång och musik och församlingen berättade om ACT, Svenska kyrkans internationella arbete. Besökarna serverades gott kaffe med bröd av församlingen.

Stockholms FN-förening firade FN-dagen med ett stort seminarium på ABF-huset arrangerat i samarbete med Olof Palmes Internationella Center och ABF. Rubriken var "FN och världssituationen". Diskussionen kretsade kring hur FN och Sverige kan bidra till lösningar när det gäller fred och säkerhet, kvinnors roll i konfliktlösning, fattigdomsbekämpning, klimatet, demokrati och mänskliga rättigheter.

Medverkade gjorde Jan Eliasson, tidigare vice generalsekreterare i FN; Margot Wallström, ordförande för Olof Palmes Internationella Center; Jesper Bengtsson, ordförande Svenska PEN samt Åsa Persson, vice VD vid Stockholm Environment Institute. FN-föreningens ordförande Aase Smedler inledde seminariet och Emilie Weski ledde samtalet.

Södra Dalarnas FN-förening bjöd in till ett gripande seminarium på Avesta bibliotek där två författare, Helena Trust och Julie Lindahl, talade om Förintelsens offer och dess förövre. Helenas farföräldrar var offer medan Julies morföräldrar var nazister. Åhörarna fick ta del av två livsberättelser och reflektioner kring vilka lärdomar som kan dras när de olika perspektiven möts. Efter seminariet bjöds det på frågor från publiken, som blev många!

Foto: Södra Dalarnas FN-förening

I Avesta uppmärksammades Förintelsens offer och dess förövre.

Torsby FN-förening firade FN-dagen på biblioteket med föreläsning, utställning och försäljning av fika och lotter. Hans Lödén, professor emeritus i statsvetenskap, talade över ämnet "Ryssland och Nato – svensk

AKTIVITETER I FN-RÖRELSEN

utrikespolitik i brytningstid”, ett superaktuellt ämne som behandlades på ett föredömligt pedagogiskt sätt. Frågorna efter föredraget var många vilket ledde till intressanta diskussioner. Ett fyrtiotal åhörare hade mött upp och fika serverades i pausen. Kvällen var också startskott för FN-föreningens lotteri, i år till förmån för Ukraina. Det blev en lyckad kväll där försäljningen av lotter och fika inbringade en ansevärd summa.

Tidigare under hösten anordnade föreningen, tillsammans med Torsby bibliotek, en kväll för Ukraina med poeten Bengt Berg. Berg läste dikter ur sin nya bok "Under Ukrainas blåa himmel" med fotografier av den ukrainska fotografen Mila Tshaieva. Överskottet från bokförsäljningen gick till Ukraina.

Hans Löden (till vänster) föreläste i Torsby. Till höger ledamöter från FN-föreningens styrelse.

Med temat "Ett mångkulturellt Varberg för alla" firades årets FN-dag i den fullsatta kyrkan i **Varberg**. Det var sång, musik och dans samt flera tal. Elever från Kulturskolan underhöll med två köror, en dansgrupp och ett par violinister. Tre ukrainska barn sjöng en gammal folkvisa från sitt hemland om en ung man som red på en häst för att träffa sin flickvän. Sånger med fredsanknytning framfördes av Gröna Lådan.

Talarna, som berättade om sina egna erfarenheter, representerade verkligen det mångkulturella temat med hemländer eller föräldrar från Palestina, Somalia, Grekland, Bosnien och Kamerun. Allt detta blev en härlig föreställning som uppskattades mycket.

Vårgårda FN-förening hade bjudit in Diakonias medarbetare Magnus Walan till sitt FN-dagsfirande. Han delade med sig av sina erfarenheter från 1980-talets brutala och omänskliga apartheidsystem. Magnus var en nyckelperson i Sveriges arbete med stödet till frihetsrörelsen ANC. Det ledde till frigivandet av ledaren Nelson Mandela efter 28 år på fängelseön Robben Island. Det första demokratiska valet hölls 1994 och Mandela valdes till president.

I början skedde stora framsteg men när Mandelas efterträdare tillträdde ökade korruptionen och utvecklingen hindrades. En bidragande orsak till korruptionen var att Sveriges kampanj för att sälja JAS-plan till Sydafrika skedde via mutor i miljardstorlek. Pengarna gick inte till välfärd och utveckling utan hamnade i ledarskapets fickor. Barna-

Magnus Walan talar i Vårgårda.

dödligheten och fattigdom som minskat till en början vände uppåt igen.

Idag är Sydafrika ett av världens mest ojämlika länder med stor fattigdom. Korruptionen nådde sin höjdpunkt under president Zuma som efter stora protester till slut avsattes. Efterträdaren Cyril Ramaphosa försöker få bukt med korruptionen men problemen är enorma. Det finns ändå krafter som ger hopp idag, enligt Magnus Walan. Kvinnorna, journalisterna, advokaterna och civilsamhället kämpar alla för ett rättvisare Sydafrika.

FN-föreningens arrangemang inramades av vacker underhållning med Albin Lundin och Elin Karlsson samt mingel, samtal och goda mackor.

Manifestation i Kristianstad för Irans kvinnor

I november arrangerade Kristianstads FN-förening tillsammans med ABF och Regionmuseet en manifestation på regionmuseet för de kvinnor i Iran som kämpar för sin frihet och för demokrati i landet. Ett 40-tal deltagare fick lyssna på Fatemeh Meshkini Andersson från Kristianstad, uppvuxen i Iran, och Emma Sundkvist, universitetslektor i mänskliga rättigheter vid Lunds universitet med inriktning kvinnorrättsaktivism.

Åhörarna fick mycket information om bakgrunden till den kvinnodrivna frigörelsen i Iran men också till hur kvinnorrättsaktivism har medfört vissa förbättringar i Egypten. De fick också lyssna på de protestsånger som sprids vid de många demonstrationer för Irans

Fatemeh Meshkini Andersson talade om Iran.

kvinnor som sker överallt i världen, däribland den persiska versionen av Bella Ciao.

TIPSA LANDET RUNT:

Skicka ditt tips till:
varldshorizont@fn.se och skriv
"Landet runt" i ämnesraden

ENGAGERA DIG LOKALT

Ju fler som engagerar sig, desto mer kan vi åstadkomma! I den svenska lokala FN-rörelsen ingår både individuella medlemmar och FN-föreningar, FN-distrikt och FN-skolor. Många kommuner och regioner är också involverade genom sin medverkan i projektet *Glokala Sverige*. På www.fn.se kan du komma i kontakt med din lokala FN-förening och läsa mer om hur du kan engagera dig för en bättre värld!

Klaudia är Årets FN-ungdom

Klaudia Zielinska från Malmö fick i september ta emot Svenska FN-förbundets utmärkelse Årets FN-ungdom 2022 för sitt stora engagemang i FN-frågor. Hon är vice ordförande i Malmö FN-förening, ambassadör för de globala målen och ordförande i elevföreningen vid FN-skolan ProCivitas.

FN-förbundet på Youtube

Nu finns textade delar av FN-förbundets seminarium inför Stockholm + 50, *The Peoples' Perspective*, på FN-förbundets Youtube-kanal. Seminariet hade fokus på ny kunskap och exempel på bidrag till genomförandet av främst miljödimensionen av Agenda 2030. Lyssna till bland andra diplomaten Jan Mårtensson, friidrottaren Carolina Klüft, UNDP:s Achim Steiner och klimatforskaren Markku Rummukainen. Du kan också ta del av goda exempel på kommunal nivå från Malmö, Lusaka, Kristianstad och Uppsala. Gå till YouTube och sök på *Svenska FN-förbundet*.

Personallytt

Christoffer Wisberg är vikarierande organisationssekreterare vid Svenska FN-förbundet och Nawras Naji är ny samlings- och medlemsrekryteringsansvarig.

Rättelse

I förra numret av Världshorisont angavs fel namn vid en bild från Eskilstuna FN-förening. Personen på bilden var inte Bam Björling utan Gladys Silva. Världshorisont ber om ursäkt.

FN-FÖRBUNDET PROTESTERAR MOT VÅLDET I IRAN

Svenska FN-förbundet skickade i oktober ett öppet brev till Irans ambassadör i Sverige, Ahmad Masoumifar, där man fördömer våldet mot fredliga demonstranter och kräver att det upphör. Förbundet kräver också en oberoende utredning av 22-åriga Mahsa Aminis död.

I brevet påminner FN-förbundet om att FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna tillerkänner alla människor rätten till liv, frihet och personlig säkerhet. Förbundet framhåller vidare att yttrande-, åsikts- och mötesfriheten måste respekteras. MR-förklaringen ligger också till grund

för FN-konventionen om våld mot kvinnor, skriver förbundet i brevet som är undertecknat av ordförande Annelie Börjesson.

FN-förbundet har tidigare uttalat stöd för förslaget från FN-kontoret för mänskliga rättigheter att utreda Mahsa Aminis död och ställa ansvariga för våldet mot demonstranter till svars. Förbundet har också välkomnat skärpta EU-sanktioner mot iranska individer och institutioner. Kritiken mot Iran framfördes även när Annelie Börjesson inledningstalade vid förbundets seminarium på FN-dagen.

Givande FN-rollspel i Albanien

Den 26-30 oktober arrangerade FN-förbundet i Albanien ett femdagars FN-rollspel i huvudstaden Tirana. Ett 80-tal delegater från nio länder deltog varav 17 elever från sju svenska FN-skolor.

FN-rollspelet hölls i Tirana i samband med stadens roll som 2022 års European Youth Capital, ett initiativ av European Youth Forum. Inom ramen för initiativet arrangeras hundratals aktiviteter som syftar till att främja volontärarbete, stärka ungdomsorganisationer och skapa nätverk och synergier bland unga människor från hela Europa.

Ett FN-rollspel är ett simulerat FN-möte där unga i rollen som representanter för ett land förhandlar och debatterar aktuella globala frågor. Temat för rollspelet var "Humanity on the move – freedom of movement and right of asylum". Rollspelet simulerade tre utskott som tog upp olika aspekter på temat.

En av rollspelets deltagare var Manar

Derawi som läser samhällsprogrammet på Klara Teoretiska Gymnasium i Sundsvall. Hon representerade Sydafrika i säkerhetsrådet.

– De två första dagarna diskuterade vi en gemensam resolution i säkerhetsrådet. Den tredje dagen samlades generalförsamlingen där vi tog upp våra resolutioner och diskuterade med alla länder och kommittéer.

RESOLUTIONER ANTOGS

Rollspelet slutade med att två resolutioner antogs, en av Kina, Ryssland och Iran och en av Grekland, Spanien, Storbritannien och USA. Det var ingen slump att just dessa länder samarbetade:

– Det var väldigt seriöst, alla gick verkligen in i rollen som ambassadör.

Manar Derawi från FN-skolan Klara Teoretiska Gymnasium i Sundsvall var en av 17 svenska elever som deltog i FN-rollspelet i Albanien.

Till exempel småpratade man under fikaraster i sin roll som ambassadör och precis som i verkligheten samarbetade USA och Storbritannien medan Ryssland och Kina höll ihop. Att alla var så seriösa gjorde rollspelet väldigt kul och givande.

– Det och att få möta nya människor och ta del av deras perspektiv var det bästa med hela resan!

■ Calle Ljunggren

ANNELIE BÖRJESSON
ORDFÖRANDE I SVENSKA FN-FÖRBUNDET:

Vårda, värna och vattna

I september förra året firade vi i Sverige något stort – det var då 100 år sedan både män och kvinnor fick rösta i riksdagsvalet, och därmed 100 år av demokrati. Vägen dit hade många kämpat så hårt för och på många platser runt om på jorden kämpar många människor fortsatt för att få demokrati. Det är långt ifrån självklart att man ska få åtnjuta denna form av styrelsekick och där demokratin en gång planterats måste den ständigt vårdas, värnas och vattnas.

Enligt Freedom House går demokratin i världen bakåt sedan 2005. Det är en ledsam och oroande utveckling. Vi ser hur utrymmet för civilsamhället, människorättsförsvarare, journalister och kulturarbetare successivt snörs åt – och under coronapandemin har vissa regimer tagit ut svängarna ordentligt. Människors möjligheter att organisera sig, uttrycka sin åsikt och genomföra fredliga demonstrationer har stött på hårdföra åtgärder från makthavare på många platser. Vi ser nu med fasa hur folket i Iran möts av oerhört våld, och andra exempel på hur regeringar går till attack mot sina egna medborgare finner vi i Belarus, Hong Kong och Myanmar.

Enligt engelska The Economists demokratiindex lever nu under hälften av jordens befolkning i vad som kan, åtminstone till viss del, kallas någon form av demokratiskt samhälle. Auktoritära ledare vinner mark och idag lyder en tredjedel av alla människor under auktoritära regimer. Endast 13,8 pro-

cent av de 167 länderna i bedömningen räknas som fullvärdiga demokratier.

Ytterst handlar det om respekten för alla människors lika värde och om varje individs frihet och rätt att påverka samhället. Här är fria val och rättssäkra institutioner oumbärliga och nödvändiga delar. Vi ser nu i vår närhet hur demokratin utmanas – inte minst i Ungern som är det första landet i EU som inte längre kan klassificeras som en demokrati. Krafttag behövs, och vad gäller just Ungern så har EU-länderna markerat och krävt förändring.

Svenska FN-förbundet arbetar på olika sätt med och ett fint exempel är samarbetet med våra partnerförbund i Östeuropa. Att stärka civilsamhället är ett viktigt verktyg i detta arbete, och att inkludera unga är grundläggande. Vi fick tidigare i höstas en ny regering som i sin regeringsförklaring betonar vikten av samarbete med civilsamhället. Vi välkomnar detta och kommer att söka dialog och samarbete. Vår nye utrikesminister Tobias Billström har också uttryckt att Sverige kommer att vara en tydlig röst i FN för demokratin. Detta ställningstagande och arbete har alltid varit av stor betydelse men idag är det viktigare än någonsin. Sverige ska stå upp för demokratin, värna den och arbeta för att vända den nedåtgående trend vi sedan länge ser. Det svenska civilsamhället är en röst som driver på för förändring – inte minst vi i Svenska FN-förbundet.

Nästa nummer

... av Världshorisont kommer ut den 7 mars och handlar om jämställdhet och flickors och kvinnors rättigheter.

Flickors och kvinnors rättigheter är frågor där stora skillnader råder både mellan och inom länder. I många låg- och medelinkomstländer, där utbildningsnivån är låg och fattigdomen stor, råder en förfärande brist på jämställdhet. Samtidigt har många experter ringat in flickors och kvinnors rättigheter som nyckelfaktorer för att påskynda samhällsutvecklingen i riktning mot ökat välbefinnande och stabilitet. I vårt kommande temanummer gör vi nedslag på några olika platser i världen, tar en titt på FN:s arbete på området och undersöker hur FN-rörelsen jobbar internationellt för att bidra till en positiv utveckling.

Foto: UN Photo/Evan Schneider

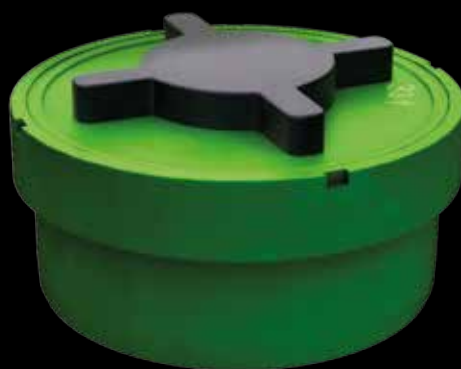
Använd gärna Världshorisont som ett redskap för att sprida kunskap och engagemang för FN-tanken och globala frågor! Medlemmar kan beställa buntar av tidningen till rabatterat pris. Skicka din beställning till vardshorisont@fn.se!

POSTTIDNING B
Avsändare Svenska FN-förbundet
Box 15 115
104 65 Stockholm
Begr. eftersändning

FN-förbundet
UNA SWEDEN

När kriget är slut finns hotet kvar.

Swisha

valfritt belopp till
90 05 638
ange MINOR

Minor är aktiva långt efter att krigen slutat. Varje år dödar och skadar de över 7000 människor. Hälften av dem är barn. Med ett bidrag till projekt Minor kan du göra skillnad.

fn.se/minor